

« գեներ շինենք առանց մեր գործարանները կե-
 « ցընելու, առանց մեր արուեստները դադրե-
 « ցընելու. խաղաղութան արուեստներուն մէջ
 « ալ նոյնպէս մեծ ըլլանք՝ ինչպէս որ մեծ ենք պա-
 « տերազմի՛արուեստին մէջ. գորաւորը լլանք միա-
 « բանութեամբ, եւ յոյսերնիս յԱստուած ղենենք,
 « որպէս զի ինքը յաղթել տայ մեզի այսօրուան
 « դժուարութեանց եւ ապագայ ձախորդութեանց:»

« lentir nos usines, sans arrêter nos métiers; soyons
 « grands par les arts de la paix comme par ceux de
 « la guerre; soyons forts par la concorde, et met-
 « tons notre confiance en Dieu pour nous faire
 « triompher des difficultés du jour et des chances
 « de l'avenir. »

Այս ատենախօսութիւնը ստեպ ստեպ ծափահա-
 րութեամբ ընդհատեցաւ. ետքը սկսաւ մրցանա-
 կաց բաշխումը՝ նուագարաններու ձայնովը :
 Երաժշտաց խումբը 500 հոգիէն աւելի էր. 220ը
 էրիկ մարդ, 220ը կին, 70ը տղայ. նուագարանի
 կողմանէ ալ 250 փչողական գործիք կար, 120 հա-
 սարակ ջութակ (քեման), 50 միջին ջութակ (ալթո),

40 մեծ ջութակ (վիսլոնսէյ) եւ 55 քնար (հարփ):

Անկէց ետքը կայսրն ու կայսրուհին իրենց ազ-
 ականներովն ու ուրիշ պալատական մեծամեծ-
 ներովը մէկտեղ իջան բեմէն ու պարտեցան մըր-
 ցանակ առնողաց ձեռագործներուն առջեւ որոն
 շարուած էին. եւ ինչ կարգով որ եկեր էին՝
 նոյնպէս դարձան Թիւլիլի:

Գ. ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՇԷՆ ՄԱՐԳԿԱՆ

ՅՐԱՆՔԻՆ

(Շարադարութիւն).

Միացեալ Նահանգաց օր ըստ օրէ գօրանալն
 ու երոպայի մէջ անուն հանելը տեսնելով՝ Անգ-
 ղիոյ տէրութիւնը սկսաւ մտմտայ րէ այն կռուոյն
 վերջը աղէկ պիտի չըլլայ իրեն համար, մանա-
 ւանդ որ ժողովուրդն ալ արդէն սկսեր էր զանգա-
 տիլ տուրքերու շատնալուն ու վաճառականու-
 րեան իյնալուն վրայ: Անգղիացիք մտքերնին
 դրած ըլլալով րէ Ամերիկացիներն ոտք հանողը
 Ֆրանքլինն է, յոյս ունէին որ անոր ձեռքովը հաշ-
 տութիւն ընելը դիւրին պիտի ըլլայ իրենց. ուստի
 1778ին սկիզբները, մինչդեռ Ֆրանքլին Գաղղիոյ
 հետ բանագնացութիւնը տաք տաք առաջ կը տա-
 նէր, իր հին բարեկամներէն ռմանք՝ Անգղիոյ տէրու-
 րեան կողմանէ զանազան պայմաններ առաջար-
 կեցին իրեն՝ հաշտութեան համար. բայց Ֆրանք-
 լին յանձն չառաւ, ըսելով որ րեպէտ պատերազ-
 մէն առաջ կրնային Ամերիկացիք գոն ըլլալ իրենց
 տրուած արտօնութիւններուն հաստատուելովը,
 բայց հիմա որ Անգղիայէն բաժնուիլ կուզեն՝ այն
 արտօնութիւնները բաւական չեն, կատարեալ
 ինքնիշխանութիւն պէտք է: Տրամեցան բարե-
 կամներն այս բանիս. վասն զի րեպէտ իրեն իրա-

ւունք տուին՝ բայց իրենց հայրենեաց օգտին ալ
 օգնութիւն մը չէին կրնար ընել: Ճէյմս Հըրբ
 բարեկամը Լոնտրա դառնալէն ետեւ քուղբ գրեց
 Ֆրանքլինին, կաղաչէր կը պաղատէր որ գոնէ իր
 կողմանէ առաջարկութիւն մը ընէ կամ խորհուրդ
 մը տայ: Ֆրանքլին պատասխանեց իր բարեկա-
 մին. « Արիւսթոյ բանաստեղծը կըսէ րէ աշխար-
 հիս վրայ որչափ որ կորսուած բան կայ նէ, լուս-
 նին մէջ պիտի գտնուի. րէ որ այս խօսքը իրաւ է,
 լուսնին մէջ շատ մը լաւ խորհուրդներ պիտի
 գտնուին, անոնց ալ մէկ մեծ մասը իմ խորհուրդ-
 ներս են անշուշտ որ այնչափ անգամ տուեր եմ
 այս գործողութեան համար, ու կորսուեր են: Սա-
 կայն որովհետեւ հրամանքդ կը լինողրես՝ պզտիկ
 խորհուրդ մըն ալ նորէն տամ, րեպէտ եւ ամենեւին
 յոյս չունիմ որ մտիկ ընող գտնուի: Միայն Աս-
 տուած է որ կարող է միանգամայն րէ բարի խոր-
 հուրդ մը տալ՝ եւ րէ անիկայ բանեցընելու իմաս-
 տութիւն: Դուք այս գարշելի պատերազմով ու
 ձեր անոր մէջ ըրած բարբարոսութեամբը կորսըն-
 ցուցիք ոչ միայն Ամերիկայի կառավարութիւնն
 ու վաճառականութիւնը, այլ եւ՝ որ չարագոյնն է՝

ամբողջ մեծ ժողովրդեան մը համարումն ու սերը, որ հիմակուրեն գծեց աշխարհիս ամենէն անգգամ ազգին տեղ դրեր է, անոր սերունդներն ալ գծեց նոյնպէս պիտի համարին : Տարակոյս չկայ որ հաշտութիւն կրնաք ընել, բայց գմեզ կառավարելը մտքերնէդ պիտի հանեք : »

Անգղիացիք Ֆրանքլինի այս խրատը հինգ տարի ետքը ակամայ կամօք կատարեցին . իսկ այն միջոցին բաւական համարեցան քանի մը բեքեա առաջարկութիւններ ընել Ամերիկացոց, խոստանալով որ 1765էն ետեւ դրուած օրէնքները ետ առնուն, եւ իրաւունք տան որ իրենց կուսակալներն ու զօրավարներն իրենք ընտրեն : Ֆրանքլին Գաղղիոյ տերութեան հետ ըրած դաշնադրութիւնը նոր ստորագրեր էր՝ երբոր այն առաջարկութիւններուն մէկ օրինակը բարեկամներէն մէկը իրեն հասուց Անգղիայէն : Պատասխան գրեց անոր քէ « Ամերիկան Գաղղիոյ գիրկը նետուեցաւ .

ինքը իր չափը զիտցող առաքինի օրիորդ մըն էր . անգուք մօրու մը (խորր մայր մը) զինքը դուրս ըրաւ, անունը արեց, կեանքը վերցընել ուզեց : Բոլոր աշխարհք անոր անմեղութիւնը կը ճանչնայ ու իրեն տէր կելլէ : Բարեկամները կը փափաքէին որ շէնքով շնորհքով տուն տեղ ըլլայ . . . եւ միտքս դրած եմ քէ այն պատուական ու պատուաւոր օրիորդը բարի եւ օգտակար տանտիկին մը պիտի ըլլայ, եւ քէ այն ընտանիքն որ զինքը այնպիսի անարժան կերպով դուրս ըրին՝ երկար առեն պիտի ցաւին զինքը կորսընցընելուն վրայ : » Վերջապէս Ֆրանքլին հասկըցուց ամենուն ալ քէ այն առաջարկութիւններուն առենը անցաւ, եւ ասկէց ետքը Անգղիան պետք է որ Ամերիկայի ինքնիշխան ազատութիւնը ճանչնայ, ու Ամերիկացոց հետ բարեկամ ըլլային ու վաճառականութիւն ընելէն իզատ ուրիշ կապակցութեան չսպասէ :

(Շարայարութիւնը յաջորդ բուռն մեջ :)

Գ. ՀԱՅԿԱՉԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ԳԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ :

Արեւնէն անունով Փարիզու ուսումնական շաբաթգրին մէջ Պարոն Ուպիչինի գաղղիացին յօդուած մը հրատարակեց ամսոյս 24ին, այն երկու նորատիպ գրուածքներէն առիք առնելով՝ որոնց վրայ խօսեցանք ամսագրոյս է եւ Թ քիւրուն մէջ : Պարոն Ուպիչինին այն խղճմտանքաւոր մատենագիրներէն է որ ի քնէ ճշմարտասէր ու քննասէր են . տեսած կամ լսած բաներին ոչ երբեք շտկէ շիտակ կընդունին, այլ առաջ լաւ մը հասկընալով կընային ու ետքը գիր կանցընեն . ասով ուրիշներուն ալ անմոյար առաջնորդ կըլլան այսպիսի գրուածքները . եւ երբ յանկարծ սխալ կարծիք մըն ալ ունենան կամ ծուռ խօսք մը գրած ըլլան, իմանալուն պէս քէ սխալեր են՝ սիրով կը շտկեն . կարդացողներն ալ երբոր կը հասկընան քէ այն սխալանաց պատճառ՝ ուրիշներուն տուած ծուռ տեղեկութիւնն է, եւ ոչ քէ իրենց անձնական կիրքը եւ կամաւոր պակասութիւնը, անոնց վկայութիւնը մեծ ոյժ կուրենայ իրենց առջեւ ու գրուածքին կարդացող շատ կը գըտնուի : Պարոն Ուպիչինին անա այսպիսի մատենագիրներէն մէկն է : Արդէն ուրիշ ժամանակ օտմանեան տերութեան մէջի քրիստոնեայ եւ մահմե-

PROFESSION DE FOI DE L'ÉGLISE ARMÉNIENNE.

Une revue littéraire qui se publie à Paris, l'*Athénæum*, vient de donner dans le numéro du 24 novembre un article de M. Ubicini sur les deux ouvrages récents dont nous avons entretenu nos lecteurs dans nos numéros 7 et 9. M. Ubicini est un de ces écrivains consciencieux aimant avant tout la vérité, jaloux de tout soumettre à un examen raisonné, n'acceptant et ne reproduisant aucun récit, aucune assertion sans recherches faites par eux-mêmes et sans contrôle. Les ouvrages écrits dans cet esprit acquièrent bientôt l'autorité qu'ils méritent, et cette autorité devient d'autant plus grande que la bonne foi de l'auteur est mieux connue, et qu'il la manifeste par son empressement à rectifier lui-même ce qu'il a pu avancer d'inexact. S'il est constant que l'intention d'altérer les faits n'a jamais égaré sa plume, si sa candeur éclate aux yeux du lecteur, ses livres ne tardent pas à jouir de l'estime d'un public éclairé et nombreux. C'est un devoir pour nous d'affirmer que tel est le cas pour M. Ubicini. Les notices intéressantes et détaillées qu'il a données sur les populations chrétiennes et musulmanes